

Vlinderen in de Duitse Eifel

Vlak over de grens ligt de Duitse Eifel. Het landschap, de flora en de fauna verschillen enorm met die van Nederland. De auteur, een van de winnaars van de in 1989 door De Vlinderstichting uitgeschreven fotowedstrijd, won een reis erheen. Als vlinderliefhebber kwam hij er ruimschoots aan zijn trekken. Een verslag van een weekeind 'heerlijk vlinderen'.

Zwartsprietdikkopjes zijn goed voor de konditie.
Foto Henkjan Kievit

Henkjan Kievit

In het Vlinderjaar 1989 was ik één van de gelukkige winnaars van de door De Vlinderstichting uitgeschreven fotowedstrijd *Vlinders en hun omgeving*. Voor een vlinderaar is er natuurlijk geen mooiere prijs denkbaar dan een, door reisbureau *wolftail* geheel georganiseerde, vlinderreis naar één van de mooiste vlindergebieden in dit deel van Europa: de Duitse Eifel. Beladen met fotospullen, filmpjes en vlinderboeken toog ik op 27 juli naar Arnhem voor een heerlijk weekeindje vlinderen.

BLANKENHEIM

Om zo min mogelijk van het mooie weer te missen kroop het hele reisgezelschap direkt in het gereedstaande voorverwarmde busje. Nu is autorijden bij 28 graden niet de meest plezierige bezigheid maar met in je achterhoofd het idee dat dit zo'n beetje de optimale vlindertemperatuur is, is het nog wel door te komen. Behoudens de temperatuur steeg dus ook de verwachting ten aanzien van de vlinderrijkdom in de Eifel.

Eenmaal in Blankenheim aangekomen, een aardig plaatsje in het zuidoosten van de Eifel, werden snel de kamers verdeeld zodat we nog een warme namiddag konden meepikken in het Nonnenbachtal. Vrijwel onmiddellijk werden we hier verwelkomd door diverse Keizersmantels (*Argynnis paphia*), een soort die we verder gedurende het hele weekend veel hebben gezien. Het is altijd weer een fantastisch gezicht om deze grote parelmoervlinder langs de bosrand te zien zeilen en alleen voor deze soort is het mijns inziens al de moeite waard om een bezoekje aan de Eifel te brengen.

Een van de 'klappers' van het weekend: de Sleedoornpage.
Foto Henkjan Kievit

KONDITIONE

Naast de Keizersmantels waren het vooral dikkopjes die ruim vertegenwoordigd waren. Na een keer of twintig door de knieën te zijn gegaan konden we een Geelsprietdikkopje (*Thymelicus sylvestris*), diverse Zwartsprietdikkopjes (*Thymelicus lineola*), een Groot dikkopje (*Ochlodes venata*) en enkele Dwergdikkopjes (*Thymelicus acteon*) in onze notitieboekjes bijschrijven. Deze vlindertjes zijn zeer goed voor je konditie: klein, zeer snel en ze dwingen je tot allerlei kapriolen als je ze wilt herkennen, bijvoorbeeld bij het bekijken van de onderkant van de antenneknopjes om te zien of die lichtbruin (Geelsprietdikkopje) dan wel zwart (Zwartsprietdikkopje) zijn.

Behalve deze soorten waren het verder vooral Dambordjes (*Melanargia galathea*), Koevinkjes (*Aphantopus hyperantus*) en Klein koolwitjes (*Pieris rapae*) die tijdens deze wandeling de dienst uitmaakten. Dit alles onder luid geroep van tientallen Kruisbekken die in het gehele dal aanwezig waren.

BIJZONDERE BLAUWTJES

De zaterdag beloofde een prima vlinderdag te worden, ten eerste vanwege de zon die reeds bij het ontbijt ruimschoots aanwezig was, ten tweede vanwege het veelbelovende gebied. Reisdoel was namelijk het Lampertsbachtal, een beekdal met afwisselend (kalk)graslandjes en bosgedeelten. Ook hier vlogen weer de vier eerder genoemde dik-

kopjes, tientallen Keizersmantels en Dambordjes, maar het waren vooral de blauwtjes die onze aandacht en tijd opeisten. Het leuke was dat het vooral soorten betrof die we in Nederland zelden of nooit tegenkomen. Juist van de soorten die we in Nederland wel goed waar kunnen nemen zoals Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*), Bruin blauwtje (*Aricia agestis*) en het Boomblauwtje (*Celastrina argiolus*) werd slechts een individu gezien. Meer opwindend werd dan ook veroorzaakt door een tiental Bleek blauwtjes (*Lysandra coridon*), diverse Vals heideblauwtjes (*Lycæides idas*), zo'n twintig Dwergblauwtjes (*Cupido minimus*) en vooral een Klaverblauwtje (*Cyaniris semiargus*). Dit prachtig donkerblauwe vlindertje liet zich uitstekend bewonderen en onze blikken dwaalden dan ook pas weer af toen er een Rotsvlinder (*Lasiommata maera*) voorbijkwam, waarschijnlijk één van de laatste van dat jaar. Dat gold overigens ook voor de nog aanwezige Grote parelmoervlinders (*Mesoacidalia aglaja*) waarvan we slechts enkele afgevlagen exemplaren hebben gezien.

SCHEURENDE VLINDERS

Inmiddels waren we een kilometer en een ochtend verder en liep de temperatuur al aardig op. Vlinders volop dus. Het kostte me als fotograaf dan ook nog wel eens moeite om de rest van het gezelschap weer op te sporen nadat ik op een bloemrijk plekje was blijven hangen. Niets is echter mooier dan bij zo'n 30 graden midden in een bloemenweitje vol gezoem en gefladder te staan, niet wetend welk moois nu weer uit te kiezen voor een dia. Een langsscheurende luzernevlinder brengt je dan echter weer terug op aarde omdat je toch wel graag wilt weten welke het nu is. De vliegsnelheid van deze vlinder is echter zo hoog dat we niet verder kwamen dan Gele- of Zuidelijke luzernevlinder (*Colias hyale of australis*).

Daarnaast werd de aandacht nog opgeëist door Boserebia's (*Erebia ligea*), een Tweekleurig hooibeestje (*Coenonympha arcania*) en parende Zwartsprietdikkopjes. Tegen het

Een veel voorkomende vlinder in de Eifel: de Keizersmantel.
Foto Henkjan Kievit

Tweekleurig hooibeestje.
Foto Henkjan Kievit

eind van de middag kwam, zoals het hoort op een goede excursie, nog de klapper van de dag: een Sleedoornpage (*Thecla betulae*) die zich uitgebreid liet fotograferen en bewonderen.

NACHTVLINDERS

Dankzij de medewerking van een plaatselijke boswachter kon ook de avond op een nuttige en leuke manier worden gevuld. Met lamp en laken konden we in zijn tuin op nachtvlinder'vangst'. Dit is en blijft één van de spannendste methoden om vlinders te onderzoeken. Uit het donker komt in no-time een enorme hoeveelheid vlinders op je af, soms zoveel tegelijk dat je niet meer weet welke nu weer te pakken ter determinatie. In totaal hebben we 52 verschillende soorten op naam weten te brengen waarvan Grote beer (*Arctia caja*), Kleine beer (*Phragmatobia fuliginosa*) en Koperuil (*Diachrysia chrysitus*) de mooiste waren om te zien. Pas toen na enige tijd de regen echt door begon te zetten, dropen we (letterlijk en figuurlijk) af.

OEHOE'S

De volgende ochtend waren de buien nog steeds niet helemaal over en aan vlinders was dan ook niet zoveel te verwachten. Gelukkig hoeft je je als natuurliefhebber bij geen enkel weertype te vervelen. De wandeling door een ander beekdal bracht al snel een spectaculaire vogelwaarneming die de hele dag goed maakte: drie Oehoe's die zich,

zittend op een rotswand, uitstekend lieten bekijken.

Toen 's middags ook nog de zon doorkwam en zich tegen de bloemrijke hellingen weer zandoogjes, blauwtjes en aurelia's lieten zien was de zondag bijna volmaakt. De voltooiing kwam 's avonds toen we op de weg een (helaas aangereden) Steenmarter vonden waardoor we in de gelegenheid waren uitgebreid de kenmerken van dit schitterende roofdier, o.a. onbehaarde voetzolen, te bekijken. Een kans, die je in het vrije veld zelden of nooit zult krijgen.

De maandagochtend bracht ons weer dicht bij het vertrek naar Nederland, maar niet voordat we nog een bezoekje aan de Tanzberg hadden gebracht. Tientallen Bruin zandoogjes (*Maniola jurtina*), Dwergdikkopjes, een luzernevlinder, Klaverblauwtjes en Vals heideblauwtjes zorgden voor een waardige afsluiting van een weekendje vlinderen in de Eifel. Een weekendje met 33 soorten dagvlinders, 52 soorten nachtvlinders en boordevol vogels, planten en landschappelijk schoon. Een weekend dat dan ook iedere vlinderliefhebber is aan te raden. Of je nu alleen maar van al dat moois wilt genieten of dat je alles op naam en dia wilt brengen, de Eifel biedt hiervoor volop gelegenheid.

SUMMARY

A detailed and enthusiastic account of a summer trip to the Eifel in Germany, one of the most beautiful regions in Europe for butterflies.

The landscape in the Eifel is characterized by limy grasslands and woods.

Many specimens of *Argynnis paphia*, *Melanargia galathea* and *Thymelicus* species were observed. Also many blues which do not occur in the Netherlands.

The author is one of the prize winners of a photo competition, offered by the Dutch Butterfly Foundation.